

niszternek egyszer békealkudozások végett Párisba kellett menni. Mielőtt elutazott volna, Windsorbán, a királyi udvarnál időzött. Ez alkalommal meglátogatta Etonban tanuló fiát, s elbeszélte neki, hogy Párisba fog utazni. Az elkényeztetett fiu rimánkodott apjának, vinné magával. Az apa nem tudván ellenállani fia ohajtásának, személyesen kért erre a főmestertől fia számára engedelmet. A deli angol fiut nemcsak atyja tekintélye, hanem személyes előnyei miatt is, a párisi és versaillesi előkelő körökben mindenütt hízogelőzékenységgel fogadták. Franciaországban mulatásának ideje, az ifju előtt, etoni egyhangú életéhez mérve, valóságos paradicsomnak tetszett.

Visszatérvén Etonba, a tanodában párisi divatos öltözetében jelent meg. Epen a párisi társadalmi élet kedvességét s szerzett tapasztalatait festette meleg szavakkal társai előtt, midőn a főmester, dr. Davis belépett. Elcsendesült mindenki; a főmester pedig Kátói komolysággal intette magához a felpipe-rezett növendéket, s a ruházati rendszabály áthágásáért büntetést szabott reá. A mámoros élet után magát ily büntetésnek vetni alá, sértette Foxnak büszkeségét, s azt kiállni vonakodott. — „Ugy ki lesz ön csapva!“ szolt röviden a tanár. A főtánár higgadsága annyira lehütötte a heves ifjút, hogy ez kérésre fordította a dolgot, s rosszullettel mentvén magát, a büntetésnek másnapra leendő halasztását kérte.

A fiu haza sietett, s rögtön megírta atyjának a dolgot, kérvén: mentené meg őt e gyalázattól. Lord Holland akkor tekintélyének legmagasb fokán állott, s a királynak nemcsak minisztere volt, hanem barátja is. Fia levelét kapván, sajnálta kedvencét, de válaszában megírta, hogy nincs hatalmában, őt dr. Davis büntetése alól kimenteni. Másnap a növendék maga ment a főmesterhez, a büntetést kiállni. A főmester, támlás székében ülve, nagy-komolyan mondá, hogy a miért a megérdemelt büntetést tegnap kiállni vonakodott, ma duplán fogja azt kapni, s Fox meztelen hátán a nyírfavessző-csapásokat megkettőztette.

És Fox élte fogytáig áldotta dr. Davis emlékét, a miért őt nem kímélte. „Kényeztetés és hízogelés által, — mondá többször, meglelt korában, — az atyai házban és Párisban a semmirekellők útjára jutottam; de azon vesszőcsapások kiábrándítottak, s azon utra térítettek, melyen most haladok.“

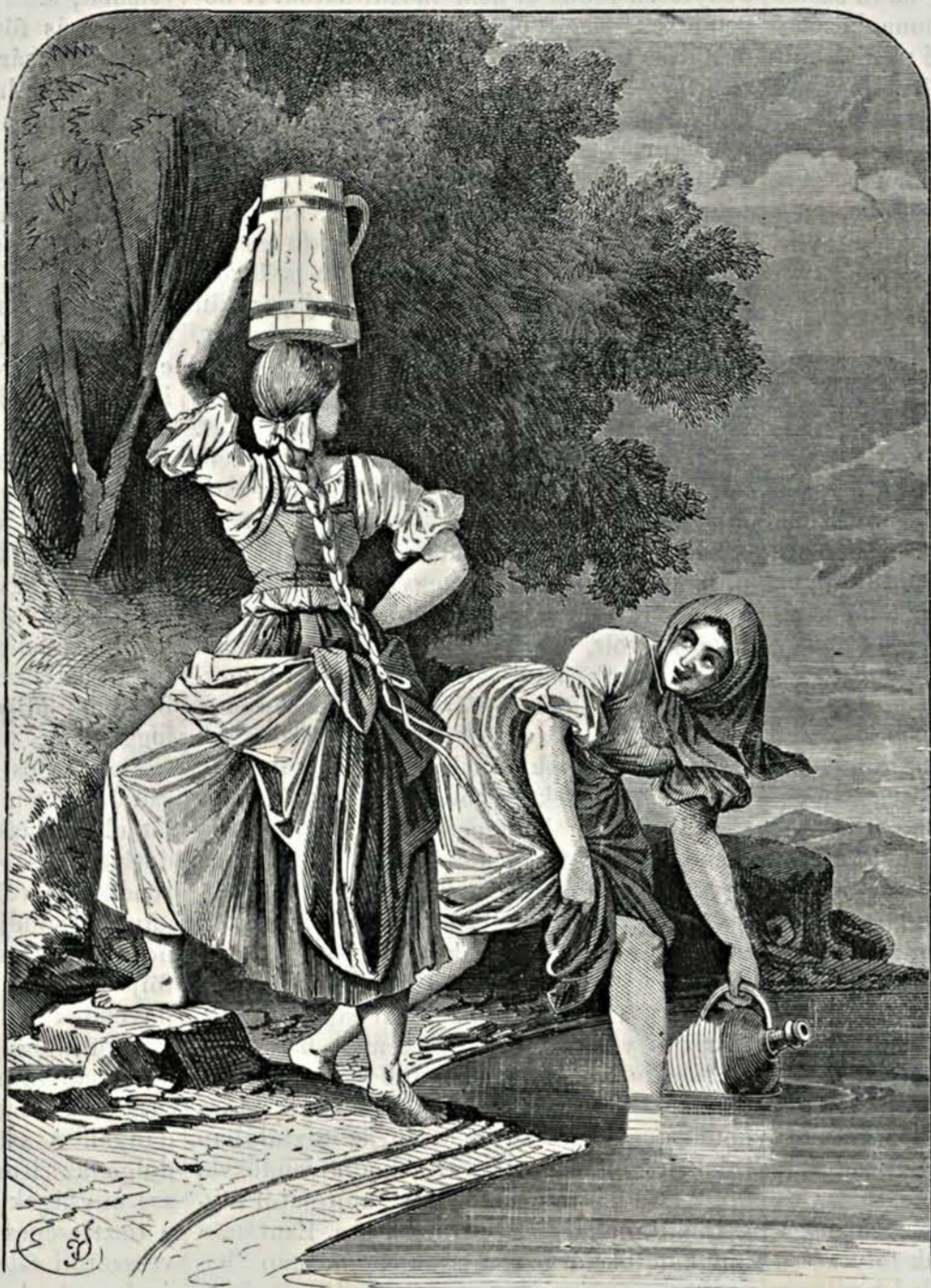
Kp.

Képek a hazai népeletről.

XXX. Vizmerítő leányok.

A magyar Alföld több vidékén nem a legjobb áll a dolog kutak és iható víz tekintetben. A jó vizű kutak számos helységben

a ritkaságok közé tartoznak; néhol nagy távolságra vannak a helységtől, másutt meg épen nincsenek. Ily helyeken azután segít a Duna, Tisza, Körös, Maros stb. melyeknek vizéhez ha egyszer hozzá szokott az ember, s főképp ha át van szürve, főképp télen még kellemes izünek is találják az illetők, kiknek az üdítő forrásvizről különben sincs fogalmuk. Hiszen még Buda főváros lakosainak igen nagy része is a Duna vizével enyhíti szomját; a várba egy hatalmas gép emeli a vizet, a parthoz közelebb lakó szegényebb emberek pedig maguk merítik meg korsóikat. Sőt az alakulóban levő pesti nagy vízvezeték is valószínűleg Dunavizet fogja ellátni Pest házeit. A szegedi vízvezeték már vigan osztogatja a Tiszavizet a szegedieknek.

Képek a hazai népeletről: XXX. Vizmerítő leányok. — (Lotz után rajzolta Jankó.)

Mellékelt rajzunk Lotz szép képe után egy érdekes jelenetet mutat, a mint két csinos falusi leány vizet meríteni jön a folyóra. Ez a falusi leányok rendes találkozója, s ő rájuk van bízva a házak vízzel ellátása, s ha épen nagy a vízszükség a háznál, sokszor egész nap mindig utban vannak a Tiszához. A mai tikkasztó forróságban s szárazságban szinte megirigyli az ember e leányok mesteriségét, főképp a képükön látható Zsuzsiét, ki oly jó kedvűen áztatja bokáját a hívős elemben.

A párisi leendő opera-színház.

Hazánk fővárosának, az ifju Pestnek emelkedését, néhány év óta örömmel szemléli minden magyar. Nem is említve, hogy hazai kereskedésünk egyik főteleterének, a

Dunának partja évről évre szépül; látjuk, hogy rozzant épületek helyén pompás paloták emelkednek. A redout-épület maholnap befejezve, diszes helyet foglalna el Európa bármely fővárosában, s hol ezelőtt négy évvel még rákosi homokot sepezt össze a szél, nem sokára komoly méltósággal tekint az agg Dunára az Akademia palotája, a tudományoknak szentelt csarnoka.

Azért említettük ezeket meg, nehogy saját hátramaradásunk jusson valakinek eszébe, midőn a világfőváros, Páris, egyik most emelkedő legszebb épületéhez vezetjük az olvasót.

Lehet, hogy akad, a ki kevésnek találja mindazt, a mit e téren még eddig előmutathatunk: de tekintve, hogy tulajdonképen csak a közelebbi évtizedekben léptünk az emelkedés terére; s tekintve az eredményt, hogy mit hozott létre azóta a hatalmasnál hatalmasabb csapások egész rajától látogatott nemzetünk: töltünk az igyekezettel, s a mi ezzel karöltve jár, a haladást megtagadni nem lehet.

És most térjünk át azon épületre, melyet ezuttal képünkön bemutatunk. Páris, mely nagyszerű építményeire büszke, régóta érezte már egy állandó operaszínház hiányát. Azon ideiglenes épület, melyben eddig a múzsa megvonult, nem képes már befogadni, különösen a vidékről mind nagyobb nagyobb számmal a fővárosban mulató közönséget, de külseje sem áll arányban a körüle emelkedett pompás épületekkel.

Napoleon éles tapintata e tárgyban is megelőzte a közönség szavát s egy új, diszes opera-színházra alkalmas helyet szemlélvén ki, az emelendő épület tervezésére pályázatot hirdettetett. Ez, mint nálunk is többször történt, először nem felelt meg a várakozásnak; azért a három legjobb terv készítőjét új pályázatra szólították föl, s ez alkalommal Garnier Károly még ifju építész nyerte az első díjat. A terven teendő módosítások végett Garnier meglátogatta az európai

legnevezetesebb színházakat, azután átvette az építés vezetését. Az épület alapkövét 1861. augusztusában tették le, s most az első emeletig áll készen. Építése, terv szerint 20 millió frankba kerül.

Az épület, a czélszerűségnek megfelelőleg, három főrészből látszik összetéve lenni, melyek egymással a legnagyobb összhangzásban vannak: az előcsarnok, a tulajdonképeni terem, és a szinpad. Homlokzatán nyolcz pár korinthisz oszlop ékeskedik, s tetejét elől két ódon szerű szoborcsoportozat koszoruzza, négyes fogatot ábrázolva. Oldalt az egyhangúság kikerülése végett két erkélyszerű szárnyépület lesz hozzá csatolva. A terem tetejét kúpozat fedi, mely a császári koronában végződik. A legmagasabb rész alatt lesz a szinpad, a szükséges gépezetekkel.

Az épület magassága, Páris egyik ma-

gasabb tornyának, a Sz. Jaques-egyház tornyának magasságát éri el; ha pedig az alapépítéseket is hozzá számítjuk, a Notre-Dame egyház-tornyával vetélkedik. Belterjedelmére nézve azt tervezik, hogy csak 2000 nézőnek legyen benne hely.

Megnyitása 1866. aug. 15-ikére van kitűzve; de ez csak úgy lesz lehetséges, ha mellette a munkaerőt megsokszorozzák. Az épület jövő évben emelkedik föl egészen. Az azután következőben jö fedél alá; míg belső felszerelése ismét egy teljes évet fog igénybe venni. **

Mérgek és mérgezések.

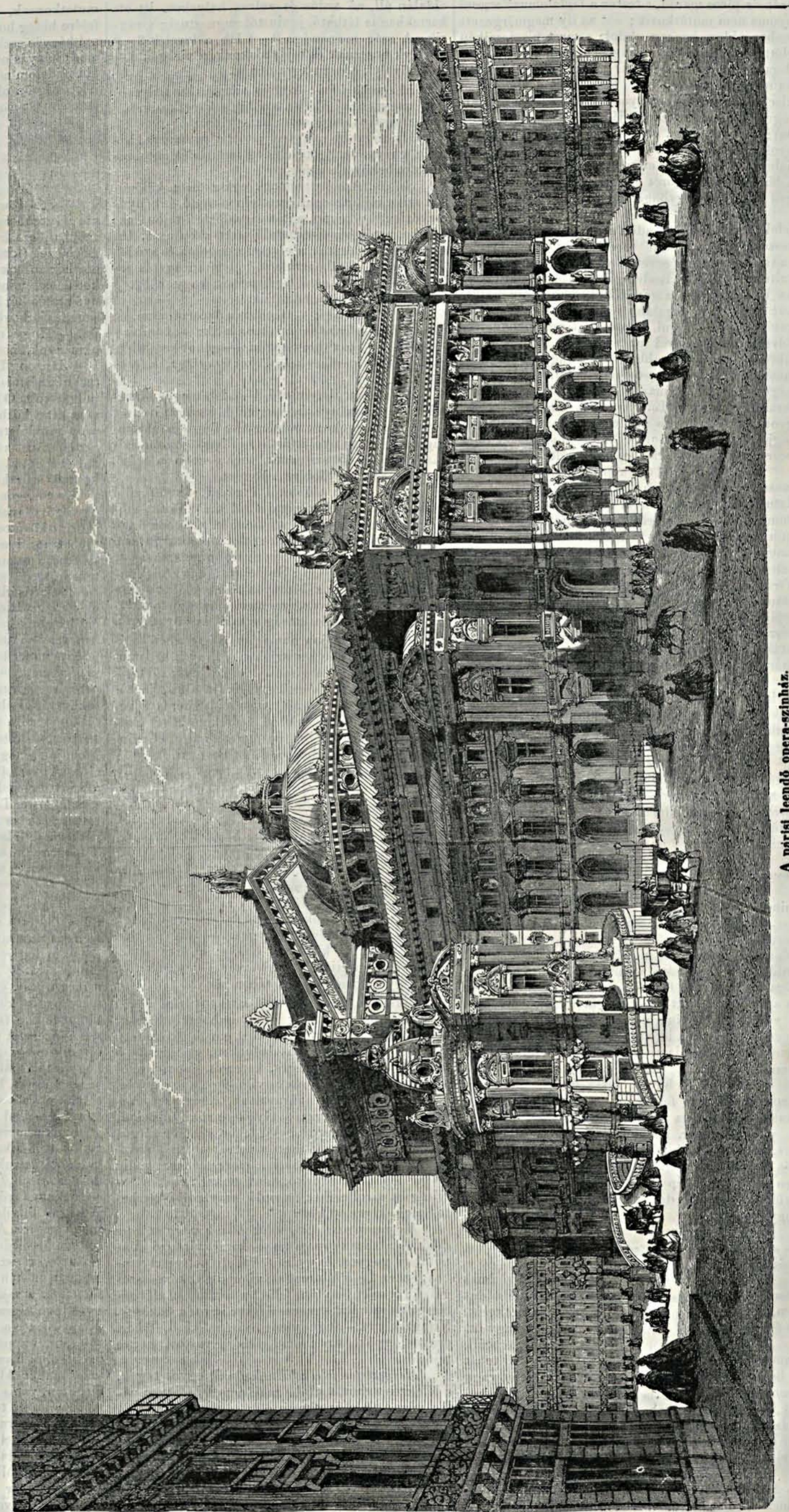
Már nem egyszer lón megvitatta a kérdés: vajjon tanácsos-e megismertetni a népet is a mérgeket, vagy nem lenne-e jobb, azok ismertetését csupán a tudomány lapjainak tartani fenn? A kérdés valóban komoly. Mert ha az alattomos visszaélések eredményéből ítélünk, azok ismerése veszélyes: ha a véletlen szomorú következményeire gondolunk, hasznos, sőt kellő. Aztán az önkényes mérgezések amugy is kétségbeesés szüleményei, a szántszándékosok pedig kemény bünhődéseknek vetvék alá: tehát maradjunk inkább az elsőnél, s a lehetőségig távolítsuk el a véletlennek is bekövetkezhető siralmas eredményeit.

A V. U., de más lapok is hoznak s pedig nem egyszer mérgezési szomorú eseteket, mi leginkább onnan származik, hogy a nép azon növényeket nem ismeri, melyekkel gyakori érintkezésben áll. En dr. Friedl nyomain megismertetem a hozzánk közel álló vadnövényeket, elmondandom a mérgezetés ismertető előjeleit, s bemutatam amaz elenszereket is, melyek a vésszes körülményekben gyógyszerővel bírnak.

I. Maszlagos nadragulya, vagy farkascseresnye, mérges cseresnye, vesszett fü, ördög-bogyó, szépasszonyvirág, boldófü. Elnevezetése is veszélyt sejtet velünk, hátha még hozzá tesszük: miszerint minden része, de legkivált bogyója oly veszélyes, hogy néhány óra alatt kínos halált okoz, míg ügyes kezekben több betegségben hatalmas gyógyszer.

Található árnyas hegyerdőkben, virágzik juniustól augusztusig, szára 3—6 láb magas, gömbölyű és vörösbarna, levelei 2—5 ujjnyi hosszúak, derékon szélesek, al- és föl-végen hegyesek, fűneműek, ágasok; miként a szár fölresztét, ugy ezeket is gyöngén pehely fűdi, s puhák. Gyümölcse cseresnye idomu, leves, eleinte zöld, utóbb vörös, végre fekete fénylő bogyó.

A mérgezés jelei ezek: azonnali szédülés, főfájás, támlégyő járás, minő az ittas emberé, elgyengülés, de a mérgezett arca ezek mellett is

A párisi leendő opera-színház.

Budai népszínház.

Junius 26. „Lucifer a vörös ördög.“ Némaják 1 felv. Ezt követte „Legjobb az egyenes ut.“ Vigjáték 1 felv. Kotezbe után fordította Fekete S. Junius 27. „A dajka.“ Operette 1 felv. Zeneje Offenbachtól. Ezt követte „Tiz ledny és egy férj sem.“ Operette 1 felv. Junius 28. „Tiz ledny és egy férj sem.“ Operette 1 felv. Zeneje Offenbachtól. Ezt követte „Tiz ledny és egy férj sem.“ Operette 1 felv. Végül „La fanfarade.“ új cancantáncz. Junius 29. „Eljegyzés lámpafénynél.“ Operette 1 felv. Zeneje Offenbachtól. Ezt követte „Tiz ledny és egy férj sem.“ Operette 1 felv. Junius 30. Először „Nő kerestetik.“ Vigj. 3 felv. Irta Gaál Karolina. Julius 1. „Nő kerestetik.“ Vigj. 3 felv. Irta Gaál Karolina. Julius 2. „A koldusnő“ dráma 5 felv.

Nyilt tér. *)

(Egy hamis adat helyreigazítása.) S.-Vadna, junius 24. Az 1861-ik évi Vas. Ujság 21-ik számában a „Felső-Borsodi képek“ írja a többek közt ezt mondja: „néhány évvel ezelőtt egy rendkívüli nagy szarvat találtak a Sajó medrében, melyből azt állítják, hogy az volt a Komoróczy bikája, s annak maradványa most egy vadnai lakos birtokában van, s hallomás után írom, hogy az érte a nemzeti Muzeuamtól 10,000 ftnyi neveltséges összeget kért.“

Ezt én akkor, nem akarván zajt űtni, különben is úgy gondolkozva, hogy az csakugyan hihetetlen lesz mások előtt — bár igen rosszul esett, de elhallgattam; csupán a szerkesztő urnak irtam, hogy mondja meg L. P. urnak, hogy az a hir valóban nem igaz, s hallomás után sem kell oly badarát írni; s a szerk. ur efelől engemet az 5882. sz. alatti Szerk. mondanivalókban meg is nyugtatott.

Ugye mostanában tudomásomra jött, hogy Miskolcra egy tisztí körben egy hivatalos uri ember — a mennyiben itt környékünkön ezen valóban rendkívüli nagyságu s egészen kővé vált egész bikafejet — melyet a vár tövében találtak — sokan ösmerik nálam, — igen sértőleg nyilatkozott felém. — Kötelességem tehát most nyilvánossá tenni, hogy én a nemzeti Muzeuumnak egyenesen sohasem kínáltam, hanem 1856-ban t. szerkesztő urnak irtam egy levelet, melyben, mint szegény ember, s mint kinek 1850-ben Dessewffy ur, a kinek szép ritkasági gyűjteményei is voltak, azon időben 100 ftinál többet érvel kínált érte s

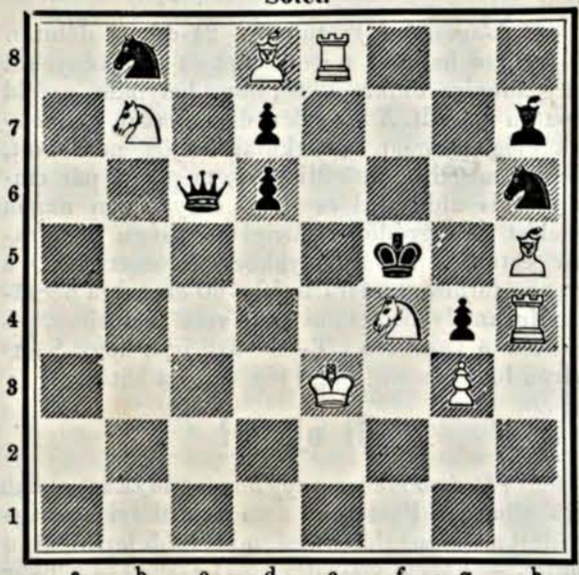
*) E rovatban közölt cikkekért csupán a sajtóhatóság irányában vállal felelősséget a szerk.

én el nem fogadtam, 1856-ban pedig csupán 50 ftért kínáltam szerkesztő ur által a nemzeti Muzeuumnak, mit eléggé bizonyítanak a 238. számú Szerk. mondanivalók sorai.

Lehet, hogy azon tisztviselő ur e „F.-Borsodi képek“ íróját vette át tévedését, de mindenesetre kár mindjárt keresztültörni a kerítésen, mert 50 ft. 10,000-hoz igen messze áll, s történetik, hogy kedvezőbb körülményeim közt valamikor Pestre menvén, ama természeti ritkaságot személyesen is átadhatom a nemzeti Muzeuumnak. Marton Miklós.

SAKKJÁTÉK.

184. sz. f. — Loyd Samutól (Uj-Yorkban). Sötét.

Világos indul, s 3-ik lépésre matot mond.

A 179-dik számú feladvány megfejtése.

- Világos. Sötét. 1. B b 3 - b 5 c 7 - c 5 2. F d 5 - a 8 F d 3 - a 8 : A 3. B b 5 - b 1 a 2 - b 1 : V 4. V a 1 - a 8 : † A) 2. c 5 - c 4 3. B b 5 - g 5 tetszés szerint. 4. B g 5 - h 5 †

Helyesen fejtették meg. Veszprém: Fülöp József. — Kis-Kürtösön: Csemiczky Károly. — Kun-Sz. Miklóson: Bankos Károly. — Sárospatakon: Róth Kálmán. — Felső-Pencsen: Endrődy Géza. — Tályán: H. Nagy Lajos. — Bajmákon: Weisz Fülöp. — Pesten: Cselkó György. — Fehéregyházán: Belke Tódor. Rövid értesítés. Veszprém: F. J. Helyesen jegyzi meg ön, hogy Loyd multkor feladvány pályadíjra érdekes. — Kapott is azt egy amerikai feladvány-tornász, a mai számunkban közölt szép feladványával együtt.

42-ik számú játszma.

MIESES és ANDERSEN között. (Evans-csel.)

- Világos (M.). Sötét (A.). 1. e 2 - e 4 e 7 - e 5 2. H g 1 - f 3 H b 8 - e 6 3. F f 1 - e 4 F f 8 - e 5 4. b 2 - b 4 F c 5 - b 4 5. c 2 - e 3 F b 4 - a 5 6. d 2 - d 4 e 5 - d 4 7. F a 5 - b 6 8. d 4 - d 4 d 7 - d 6 9. c 3 - d 4 H c 6 - a 5 10. F c 1 - b 2 H g 8 - f 6 11. F c 4 - d 3 e 0 - 0 12. h 2 - h 3 H f 6 - h 5 13. V d 1 - d 2 c 7 - c 5 14. F d 3 - c 2 c 5 - c 4 15. g 2 - g 4 H h 5 - g 3 16. B f 1 - e 1 h 7 - h 5 17. K g 1 - g 2 h 5 - g 4 18. h 3 - g 4 F c 8 - g 4 19. f 2 - g 3 c 4 - c 3 20. V d 2 - c 3 f 7 - f 6 21. B e 1 - h 1 B a 8 - c 8 22. V c 3 - d 3 f 6 - f 5 23. H b 1 - d 2 f 5 - e 4 24. V d 3 - e 4 F g 4 - f 5 25. V e 4 - f 5 B f 8 - f 5 26. F c 2 - f 5 B c 8 - c 7 27. B h 1 - h 7 K g 8 - f 7 28. B h 7 - g 7 † K f 7 - f 8 29. H f 3 - g 5 B c 7 - g 7 30. F b 2 - g 7 † K f 8 - e 8 31. H g 5 - e 6 V d 8 - e 8 32. B a 1 - h 1 V e 8 - b 8

Világos 5-ik lépésre matot mond.

Szerkesztői mondanivaló.

6664. B.-Füred, jun. 6. A vers ellen tisztán szépirodalmi lapban nem volna senkinek kifogása, — de tudja ön, hogy mi itt efféleket adni nem szoktunk. A „séták“ kissé nagyon is helyi érdekűek s a megérintett egyéneknek kívül másokat alig érdekelnének.

6665. S.-Vadna. M. M. Figyelemmel olvastuk a négy szem közt írottakat, s újabb négy szem közt sokat mondhatnánk el a tárgy magyarázatát, a mit itt kifejtetni nem lehet. Csak annyit mondunk röviden, hogy ön számítása nem egészen hibátlan, s hogy részünkről keressük az alkalmat, hogy mindinkább megnyugtathassuk önt s a netalán hasonló nézetűeket.

6666. Szt.-Lőrincz. Ama könyvek iránt legzélszerűbb, egyenesen a szerzőhöz fordulni Debreczenbe.

6667. Pótharaszti. B. K. Köszönettel vettük a közleményt. A többire intézkedett kiadó-hivatalunk.

6668. Kettős seb. A kísérő levél sokkal érdekesebb még költői tekintetben is, mint a vers, melyet egyik barátjának ajánlva küldött. Adnánk egy jó tanácsot, ha nem haragszik érte. Hagyja el azt a versírt, miután ön homlokán a Muzsa csókjának nyoma sem látezik, hanem írjon barátjának minél több szép levelet. Ehhez is tehetség kell s ez meg van önben.

6669. P.-Köcs. Cs. J. A szives kívánatokat köszönjük s hasonlókkal viszonzozzuk, mire ama süjtött vidékek lakói irányában most kétszeresen felhiva érezzük magunkat. — A kis vers dilettanstól elég jó mű, de azért nálunk mégis az „emésztő kosár“-ba vándorol. Nem olyan nagy baj az ide vándorlás.

TARTALOM.

Baricz György (arckép). — János gazda. Fejes István. — A csonka kar. Boockay P. L. — Az angol nyílvános nevelés. — A vízmerítő leányok (XXX. életkép). — A párisi leendő opera-színház (képpel). — Méreg és mérgezések. — Egyvelog. — Törház: Egyház és iskola. — Köztársaság, egyletok. — Balcsotek, elemi csapások. — Mi újság? — Nemzeti színházi napló. — Budai népszínház. — Nyílt tér. — Sakkjáték. — Szerkesztői mondanivaló. — Melleklet: Keletindiai imágép. — Még egy szó az orgonákról. — Irodalmi hírek. — Művészeti újdonságok. — A diszeszma történetének befejezése. — Vidéki közlemények.

A Vasárnapi Ujság 27-ik számához 1863.

Keletindiai ima-gép.

Lapunk nem régiben hozta azon hirt, hogy keletindiai angol szolgálatban álló derék hazánkfia, dr. Duka Tivadarnak azon újabb szállítmánya közt, melylyel ismét gazdagítani fogja nemzeti muzeumunk ritkaságtárát, egy keletindiai imágép is van. Mint tisztelt hazánkfiának april 28-káról a Ganges partjairól hozzánk intézett soraiból olvassuk, e küldemény már utban van, s ha eddig még meg nem érkezett, a legközelebbi napokban bizton várhatjuk. Levelemben addig is közlé velünk amaz ima-gép rajzát s leírását, mit mi, mint érdekes sajtáságot egy óriási népcsalád vallási életéből, sietünk, addig is, míg a gépet a muzeumban szemlélnétnök, olvasóinkkal megismertetni.

Duka Tivadar magyarázata az ima-gépről következőleg szól: Keletnek vallásos intézményei között régiben a Bráhmánok hiténél alig van, s vele kapcsolatban nincsen érdekesebb, mint azon elszakadás, mely Szakya Múni tanításai folytán, Krisztus urunk születése előtt öt századdal, a szent folyam partjain keletkezett; érdekes fog pedig mindig ezen vallásrendszer maradni már csak annál fogva is, hogy korunkig az egész emberin meggyógyítva Brahma vagy Buddha hitét követi. Miként keletkezett ezen szakadás a hinduk között Nagy Sándor idejében, fel van jegyezve a történetírók által. Nem is csoda, hogy az eredeti egyszerűségetől eltérő, és Menu törvényei folytán alakított vallásos s társadalmi intézményeket, Szakyanak (Buddha) tisztább tanai által módosítani sikerült: ha fontolóra vesszük, hogy mennyire kész az emberi lélek, kivált a keleti éghajlat alatt, az egyszerű, olykor magasztos vallási elvek helyett, a bálvány-imádásnak, babonának s az ebből származó annyit tévedésnek helyet engedni; tanu erre az ezrekre szaporodott istenségek száma a Hindu-hitben, mely minden fában, mozgólényben, kőben, valamely istenséget vél rejleni.

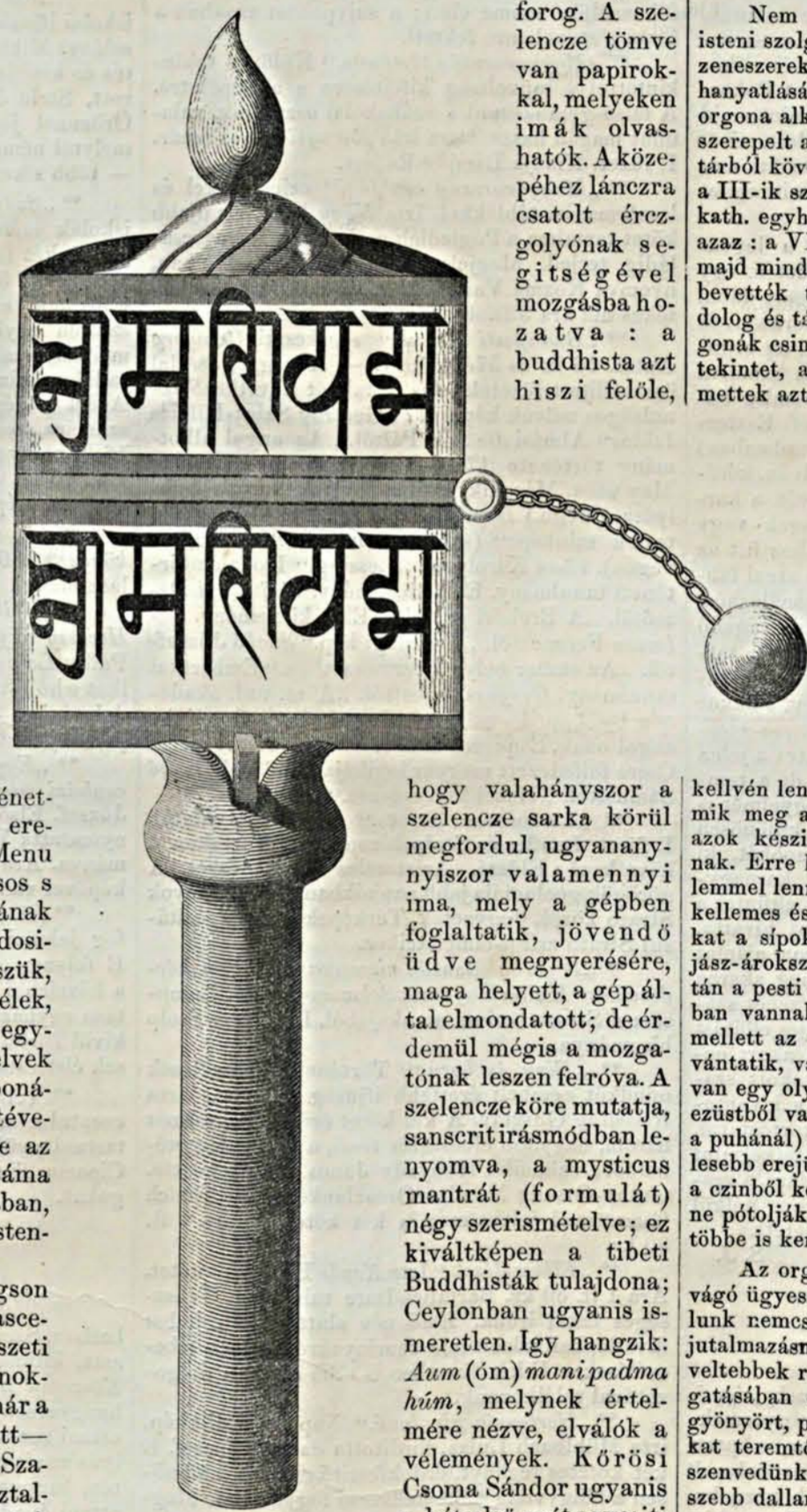
A Buddhismus, melyet Hodgson oly jellemzőleg nevez szerzetesi ascetismusnak a morálban, s bölcsészeti scepticismusnak a hitben, — más tanokkal alapított, mint a minőket már a második s harmadik synodusok alatt — Krisztus előtt a 3-ik században — Szakya tanítványaitól előadni tapasztaltunk; annyit bizonyossággal állíthatni, hogy nem volt a nagy hindu reformátornak tervében az, hogy vallása átváltozzék azon szerzetesi systemába, melyet például Tibetben a Talé Lámák alatt maiglan virágozni látunk.

Az ok, miért e tárgyat jelenleg megemlítjük, abban áll, hogy bemutassuk a tibeti monasticus elmélekdedések ferdeségeinek egyik megtestesülését, értjük a buddhisticus imágépet, melyet a tibeti Lámák, a tudatlan hiszékenységre rá bírnak tukmálni. Ily gép terjedelméhez képest szél, víz, ló- vagy kézerő által mozgásba hozatva, képes, a

Lama-papok tanításai szerint, kiegyengetni azon utat, mely a hívót örök idvességre vezet.

Vannak Tibetben óriási imádkozó-gépek, melyek egész falvak, városok, sőt tartományokért teljesítik a buddhista hivekért a buzgólkodást. Az, a melyet itt mutatunk be, egyszerű kézi-gép, mely egyéni használatra levén szánuva, utitársul szolgál a hü tibeti zarándoknak.

Az egész gép kilencz hüvelyk hosszú, áll pedig egy réz-pléh szelenczéből, mely bambuszfa nyelen forog. A szelence tömve van papirokkal, melyeken imák olvashatók. A középehez lánczra csatolt érezgolyónak segítségével mozgásba hozatva: a buddhista azt hiszi felőle,

Keletindiai imágép.

drága kő! oh Lótus virág! a másik vélemény oda megy ki, hogy a fordításnak ekkép kelend állania „Aum“ (t. i. a mysticus szent háromság) drágakő gyanánti Lótusvirág. Amen! Van még egy harmadik értelem is, melyet Klapprothnál találunk, t. i. „oh drága Lótus virág! Amen.“

A Lótus (nelumbium speciosum) kedvencz virága volt Krisnának, a hindu háromság második személye (Vishnu) egyik megtestesülésének; a kilenczedik megtestesülés a buddhisták szerint Szakya volt, ki-

nek ülő szobrain a lábakat lótussal felékitve látjuk. A mysticus egy tagu szó Aum (Óm) meg van tehát mind a két felekezetenél; a bráhmínoknál úgy mint Szakya követőinél; az Aum az előbbieknél jelent: Brahma, Vishnu, Sziva-t, az utóbbiaknál: Buddha, Dharma és Szanga-t, — ezek a bráhmínok és buddhisták háromsága egyéneinek nevei. D. T.

Még valami az orgonákról s orgonaművészeinkről.

Nem tagadható, miszerint napjainkban az isteni szolgálat és dicséret emeléséhez szükséges zeneszerek legfőbbikének, u. m. az orgonának hanyatlását szomorúan kell tapasztalunk. Az orgona alkalmasint sz. Dávid király idejében is szerepelt az Isten imádságánál, mint a 150-ik zsoltárból következtethetni, és sz. Ciczelle is, ki még a III-ik század elején élt, gyakorolta azt; a róm. kath. egyház még Nagy Károly császár korában, azaz: a VIII-ik században fogadta be, és ma már majd minden keresztény felekezet, sőt a zsidók is bevették templomaikba. Régeente minden szent dolog és tárgy beszerzésénél, de különösen az orgonák csináltatásánál, főleg a jóra és szépre való tekintet, a filléreskedés mellőzésevel, s így termettek aztán remekművek, s az azokkal járó jobb izlés és lelki emelkedettség. Az ily művek most már a ritkaságok közé tartoznak, pedig most is el lehetne e ezélt érne pártolással és lelkesüléssel, mert hiszen emberekben, ügyes művészekben fogyasztkozás nem volna már nálunk sem.

Azok kedvéért, kiket a dolog érdekel, megemlíteni kívántam ezuttal, hogy miben áll egy orgonának jósága? Leginkább a hangzatos mennyiségében, és kiváltképp azok keletében, mert ezek teszik azok becsmé és értékességét, (jónak

kellvén lenni mindenesetre a szerkesztőnek is) — mik meg a sípok anyagának tulajdonságából, s azok készítése módjából, illetőleg titkáiból állanak. Erre kell tehát az orgonakész legfőbb figyelemmel lenni, mert nem minden művészek sikerül kellemes és különféle képp egymástól eltérő hangokat a sípokba lehelni, olyanokat p. o. minők a jász-árokészítési, vagy Budán a szent-annai, aztán a pesti fő- és egyetemi templombeli orgonákban vannak, mihez a hangok szabályos aránya mellett az anyagok finomsága is nagyon megkívántatik, vagyis, hogy jó czinből (Csehországban van egy oly orgona is, melynek sípjai czin helyett ezüstből valók) s ép száraz fából (a kemény jobb a puhánál) készüljenek, — és hogy a fa-sípok felesebb erejűek, avagy sokkal többek ne legyenek a czinből készületeknél, vagyis, hogy a czint fával ne pótolják; hogy pedig az ily készületű orgonák többre is kerüljenek, magában értendőik.

Az orgonai zene és ének művészeti szakába vágó ügyesség és e tárgy elmeszülemények nálunk nemcsak kevés becsben tartanak, s csekély jutalmazásnak örvendhetnek a tehetősebbek s miveltebbek részéről is, hanem még csak azok hallgatásában és élvezésében sem keressük a lelki-gyönyört, pedig arra való tehetségben s olyakat teremtő elméleti erőben foglalkozást nem szenvedünk, mert különösen az egyházi szobnól szebb dallamu és szövegv énekekben, hogy csak egy annyira bővelkedő nemzet volna is mint a magyar, alig hiszem, de még ezen zeneszétben sem vagyunk oly igen hátra, mint tán sokan gondolják, akár szerzési, akár pedig előadási tekintetben. Voltak és vannak jeles szerzőink s kitünő zenészeink, kik e téren is méltólag s dicsőrelesen tudtak és tudnak működni, csak hogy nem nagy figyelemmel követjük őket, így az egy Haydn-en kívül (kit pedig inkább világi szerzeményeiből ismerünk) kiket tudunk megnevezni, kik e hazában az egyházi zeneszerzés és előadás terén kitünnek? pedig ha nem épen sokan, de mégis léteztek olyanok, kikről nem kellett volna megfélekedni: ilyenek valának a többek közt (a jelenleg élők elhallgatásával) Arnold szabadkai, az öregebb Wildt (gondolom Antal) egri, Czibulka pesti, Seemann

Table with columns for dates and events: Hó és hetnap, Katholikus és Protestáns naptár, Gör.-orosz naptár, Izraeliták naptára, Nap, Hold. Includes dates for July and August.

Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok előfizetési föltételei.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt postán küldve, vagy Buda-Pesten házhoz hordva: Félévre (július—december) 5 forint. | Negyedévre (július—augusztus—sept.) 2 ft. 50 kr. Csúpan Vasárnapi Ujság: Csúpan Politikai Ujdonságok: Félévre (július—december) 3 forint. | Félévre (július—december) 3 forint. Tiz előfizetett példányra gyűjtőinknek egy tisztelet-példánnyal szolgálunk. — A pénzes levelek bérmentes küldése kérétk.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala (Pesten, egyetem-utca 4-ik szám.)

budai, az öreg Szeiler budai s később esztergomi egyházi karnagyok, aztán Rudassy ugyancsak gri, az öreg Koczian mező-kövesdi, Edelényi gimnáziumi s fia szintén egri, és Kómetzi színelmés elhunyt jeles orgonisták, kikről maholnap még lakó helyeiken is keveset, vagy éppen semmit sem fognak tudni, midőn mellettök Bihari, Csermák, Lavotta, Tyüttyü s unokája Czinka Panna, Ruzitska s több világi magyar-zene-bűsök a mint illik, folytonos országsszerteli emlékeztetben maradtak. — Hát Pokorni Ferenczről ugyan tud-e még valaki valamit? azon Pokorniról, ki az egyházi zenének honunkban oly igen kintűnő gazdagítója volt? Jól emlékszem még gyermek koromból, mily sok gyönyörű prae- és post-ludium, aztán remek apróbb játékok és egyes mise-részek, sőt egész sacrumok is játszottak tőle az egri megyében, hol az egyházi zene s énekek mindig kiválólag kegyeltettek, melyek ma ha játszatnak is, talán itt-ott, némely részben senki sem tudja, hogy kitől eredtek, nagyobb részben pedig feledékenységbe mentek, melyek közül egy solo orgonára irt egész sacrumot átiratban jelen sorok írója szerencsés ritkaság gyanánt még birhatni; — egyébiránt Pokorninak is meg volt az ő sajátosága, mely, mint majd minden lángésznel, a könyelműségből állott, miből aztán közönségesen a világ megvetése szokta magát kinőni. — Kalandjaiból elég legyen itt egyet felhozni, mi Egerben történt vele.

Egyszer karácsony napján, éppen a legnagyobb hideg időben, a nagy mise kezdetén, egy rongyoson öltözködött s papucsba dugott lábú, csavargó forma egyén megjelenik a choruson, és kéri a karnagyot, hogy engedné át neki az orgonát mise alatti játszására. Ez rá néz, és bámulva kérdezi tőle, hogy hát ki ő, hogy ilyesmire bátorodik magát részanni? (mert gróf Eszterházy Károly püspök is jelen volt a templomban) az idegen a nevé megmondani vonakodván, kérsével nem tágitott, minek végre engedvén a karnagy (ha nem családomból, Kratochvílának vagy Stantzlának hívták) a mint az orgonához ült az idegen, átfutja szemével a partitúrát, s azzal láb-bal felfelé fordítja, s hozzá kezd az orgonálásához, és a karnagyot még nagyobb bámulatra ragadó módon kezeli azt, pontosan eleget téve a kóta tartalmának is, sőt helylyel-közzel fel is ékesíti. Hüledveze kérdezi tőle újra kilitét a karnagy, s akkor mondá meg, hogy éppen ő azon sacrumnak szerzője, Pokorni Ferencz; mely nyilatkozata a jelen volt zenészek gratulációját következte, de a templomban volt több hallgató művész figyelmét is fölébreszté a papucos művész játéka, különösen pedig az ilyenekben gyönyörködő püspököt, ki a mise végével azonnal kérdezte a karnagy-tól az orgonáló ki volt; az akkor már eltűntet a városban legott felkeresette és magához hívatta, nem csak megjutalmazás végett, de azon ajánlat nyilatkoztatásával is fogadta, hogy ha meg akarna maradni, s szerzeményeivel az egyházi zenét szaporítani fogna, udvarában lakást és teljes ellátást nyer; ő azonban a felszólításnak nem akart engedni, korlátolva látván emigy megszokott szabad élete módját, és csak kérelemmel, s kívánságainak megfelelő ígéretekkel lehetett letartóztatni, minek nagy haszna még sem lett, mert lelke, mint a kalitkába zárt mindennel ellátott madáré, a szabadba vágyván, néhány nap után nyom nélkül elveszett, és róla többé hallani nem lehetett.

S. J.

Irodalmi újdonságok.

— Megjelent új könyvek: —

„Korrajzok boncztelekekkel a gyermekgyógyászat köréből” észlelve a pesti szegény gyermek-kórházban. Közi Koller Gyula tudor, a pesti gyermekkórház volt első segédorvosa és Schmidt György tudor, a pesti gyermekkórház boncznoka. Előszóval Balassa János k. tanácsos és m. kir. egyetemi tanártól. Pest 1863, kiadja Heckenast Gusztáv. Ára 1 ft. Mindkét orvosi szaklap: a „Gyógyászat” és „Orvosi Hetilap” nagy elismeréssel szólnak e munkáról. Kétségteljes nagy ajánlatára szolgál az is, hogy Balassa tanár irt előszót hozzá, melyben „örömmel üdvözlő a jelen éleleteket, mint tanunk természeteszerű épületéhez igen becses anyaggal járuló munkálato-kat.” A munka 25 érdekes és szabatosan leírt körtörténetet tartalmaz a gyermekkorban előforduló agybántalmak sorából. Ha az ekképp megkezdett mű iránt elegendő pártolás nyilatkozik az orvosi körökben — akkor annak folytatása is meg fog jelenni rövid idő múlva. Szeretjük hinni, hogy a szerzők nem fognak csatlakozni honi

orvosaink tudományteretében, s tett ígértöket nemskára beválthatják.

„Hazai és külföldi vadász-rajzok.” Egy körajzzal, Ujfalvy Sándor arczképével, és kilencz fametszettel; 29 nagy ív, diszes kiállításban. Az érdekes tartalmat Bérczy Károly állította össze, Havas Sándor, gr. Forgách Károly, Ujfalvi Sándor, Chernel Kálmán, gr. Chotek Rudolf, Gulácsy Imre, Procopius Zsigmond, Tiszta Károly, b. Simonyi Lajos, b. Orczy Béla és saját közleményeiből. A vadászkalandok kedvelői kedves olvasmányokat találnak benne. Ára 3 ft.

„Magyarország oknyomozó története.” A legjelesebb bel- és külföldi történetesek nyomain előadva Boskó Lajos, a pesti kir. főgymnasium történelem-tanára által. I. füzet, nyomtatott Nőséda Gyulánál. Mint szerző előszavában mondja, főterekvése az olvasót a hol csak lehet, azon magasabb álláspontra vezeti, a honnan Magyarország történetével együtt Európa története is fölmerüljön szemé előtt; a súlypontot azonban a hazai történelemre fekteti.

„Magyarország története.” Különös tekintettel a műveltség kifejtésére s a népéletre. A felső-gymnasiumi s reáliskolai osztályok, valamint magán használatra irta Környei János tanár. I. füzet. Kiadja Lampel Róbert.

„Magyarország családai” címekkel és leszármazási táblákkal. irta Nagy Iván. Ez újabb kötet tartalma a Pogledich családától a Révay családig terjed. Megjelent Ráth Mór kiadásában, nyomva Kozma Vazulnál. A diszes kiállítású értékes mű ára 3 ft. 40 kr.

„Budapesti Szelem” szerkeszti Csengerly Antal. 56-ik és 57-ik füzet. — A nagy gondval összeállított füzetek jeles tartalmát következő tanulságos művek képezik: „Geofroy Saint-Hilaire Izidor” Almási Balogh Páltól. „Az angol alkotmány története 1760—1860.” Thomas Erskine May után. Második közlemény: A korona befolyása. (Vége.) Barsi Józseftől. „A nap és az izzó testek szinképe” (szinezett melléklettel a füzet végén). Than Károlytól. „Lessing.” Irodalomtörténeti tanulmány. Első közlemény. Majthényi Dezsőtől. „A Breberói grófok.” Első közlemény. Szalmon Ferenczről. „Tulvilági kép.” Szabó Józseftől. „Az ember helye a természetben.” Embertani tanulmány. Greguss Ágostól. „A m. tud. akadémia 1863. április—május.” „Irodalmi szemle.”: Az angol bank, Esqueros után Keleti Károly. Apaczai Csere fölfedezett magyar logikája 1656-ból. Szabó Sámueltól. „Hazai könyvszet.”

„Lampascusi Strato.” Schwarz Gyulától. I. füzet. Lauffer és Stolp bizománya. Tartalma a következő: Előszó. Aristoteles és az ítéset. A görögök geológiája jobb napjaikban. Tanulmányok Strato körül. Jegyzetek. Térképek, fölvilágosítású Strato zsilip-eljegeleit. „Az egyik magyar-erdélyországi kath. egyházi névtár” 1863. évre. Szerkeszté Imrik József. Első évfolyam. Pest, 1863. — Kiadja és nyomtatta Wodianer Filöp, Lampel Róbert bizománya. Ára 3 ft. A bibornok-primás kömetzeti képével van disztive.

„A protestáns naptár” 1864-re is meg fog jelenni Ballagi Mór szerkesztése mellett. E folyam „Emlékkönyvek” cím alatt közölni fogja a közelebbi két év alatt elhunyt jelesebb protestáns egyházi és világi férfiak életiratait is; azonkívül Török Pál és Székács József superintendentek életiratait és arczképét fogják díszíteni.

„Az erdélyi román-irodalmi társaság” ezentul nem Brassóban, hanem Balázsfalván fogja tartani gyűléseit. Az idej közgyűlésre az alelnök Cipariu Timotheu aug. 2-ára hívta össze a tagokat.

Művészeti hírek.

„(Hollósy Kornélia) közelebb Nagy-Szombatban, Szombathelyen és Kőszegen hangversenyezett, kitűnő sikerrrel és nagy lelkesedés között. Kőszegen b. Babarcsi Antal vendége volt, s a hangverseny jövedelmének egy részét, 71 forintot, az ottani zenének ajándékozta. Szombathelyen fáklyás zenét rendeztek tiszteltetére, s e helyen szintén, hangverseny jövedelmének felét, 61 forintot, az ottani óvodának ajánlotta fel.

„(Reményi Ede) olaszországi műntázásából fővárosunkba visszaérkezett, s hir szerint néhány hangversenyt szándékozik rendezni.

„(Dalvirágok) cím alatt Simonffy Kálmántól egy nagy kötet zenemű jelent meg, mely a szerzőnek válogatott műveit tartalmazza. — Simonffy jelenleg egyik legtermékenyebb és legkedveltebb dalköltőnk; hangjait nem a mesterséges, hanem a természet kölcsönözte neki, s innen van, hogy dala könnyen szállanak ajakról ajakra, s „Dalvirág”-ainak nagy része már általános elterjedésnek örvend. E 43 lapra terjedő füzetben több új dal közt ott van a „Hej iharfa”, „Szomorúfű ág”, „Búsán, búsán szól a harang, temetnek”, „Ösre fordul már az idő”, „Száz ágdon vad

gerlicze”, „Ha meghalok, csillag leszen belőlem”, „Te vagy, te vagy barna kis lány”, „Zöld vetés közt”, „Árpád apánk”, „Fütyöl a szél”, mind megannyi közkedességű népdalunk. E kötet Vojnics Tivadarné urhölgynek van ajánlva. Kiállítás díszes. Ára 3 forint, s könyvtárusi uton Pesten egyedül Demjén és Sebes könyvkereskedésében kapható.

„(Uj zeneművek) Rózsavölgyi és társa műkereskedésében közlebről a következő új zeneművek jelentek meg: 1) „Baltavári emlékek.” Érzelgő lassu, frissel. Zongorára szerz Svastics János. Ára 60 kr. — 2) „La prière exaucée” rőporsé a la prière d'une vierge. Morceau brillant pour piano, par Thékla Badarzewska. Ára 50 kr. — 3) Neujahrs-Strüesschen, Polka-mazur für das Piano-forte, von A. Pischinger. Ára 50 kr. — 4) „Ej haj, ne szomorkodj.” Bortal, énekre és zongorára. Szővegét irta Arany, zenéjét szerzette Bartalus István. Ára 40 kr.

„(Uj zenemű.) A „Zenészet Lapok” melléklete gyanánt megjelent: „Regedal.” Magyar zenekép, Tompa egyik szép költeményére. Zongorára szerz Abrányi Kornél. Egyébiránt Rózsavölgyi műkereskedésében is kapható.

„(Magyar zenészek Oroszországnban.) Balázs Kálmán debreczeni zenekara jun. 20-án érkezett Sz.-Pétervárra, hol több hónapot szándékozik tölteni. Azért érkezett oly későn, mert utközben néhány jövedelmes előadást rendezett. A társulat vezére előre utazott, s Pétervárt először is azon meglepetésben részesült, hogy egy orosz báró, ki egy araszsal magas, mint a legmagas debreczeni férfi, magyar nyelven szólította meg, s estélyre hívta meg. — A „H—gy” tudósítója elragadtatással beszél a város és a Nava folyó nagyszerűségéről. Az ottani bérkesik számát 30,000-re teszi, (kissé sok!) Azt mondja továbbá, hogy levelét éjféltűn 1 1/2 óra kör gyertya nélkül irta, mert ott soha nincs sötét, (ez még sokabb!) a nap visszugarától az egész éjvilágos. Találkozott egy Vilányi nevű magyarral is, a ki forradalom óta Törökországot, Amerikát, London, Páris, a Cserkeszföldet, Arabiát bejárta, s 13 nyelvet beszél.

„(Pályázat.) A magyar képző-művészeti társulat azon hazai művészeknek, kik a társulat tagjai, vagy még ez évben tagjává leszenek, pályázatot hirdet következő feltételek alatt: 1. A tárgyat szabadon választhatja a művész, csak annyiban kötetik meg, hogy annak mindenestre hazainak kell lenni s a magyar nemzeti életre vonatkozó érdekelni birni. — 2. A pályamű akár a festészet, és metszészet, akár a szobrászat bármelyik nemében készíthetőik ugyan, de nem lehet vázlat, hanem a maga nemében teljesen kivitt műnek kell lennie. — 3. A pályázó mű f. évi decz. utolsó napjig beküldendő a magyar képző-művészeti társulat műcsarnokába Pestre, nagyhid-utca 8 sz., a szerző nevével, lakásával s annak kijelentésével együtt, hogy az pályamű. — 4. Az első legjobb műre 300 arany, a második legjobb műre 200 arany tüzetik ki jutalmul, de e két jutalomért mindenik műnek nemcsak a pályázó művek közt kell aránylag legjobbnak lenni, hanem általában e jutalomra mindenestre érdemesnek. Ha csak egy mű találatnak az első- vagy másodrendű jutalomra méltónak, az illető jutalom csak annak adatik ki. — 5. Az így jutalmazott mű a társulat tulajdonává leszen, mely annak bármely többszörözését is kizárólag magának tartja fenn. — 6. Ha a két első pályadíjra egy mű sem találatnak érdemesnek, a pályázó művek között aránylag legjobb mű mindenestre 50 arannyal díjazatik, s az ilyen mű a készítő tulajdona marad, a társulat csak azt köti ki magának, hogy azt ön hasznára többszöröztesse, ha cselőszérűnek találja. — Mindenik odaítélt pályadíj a jövő mártiusi közgyűlés által fog a pályanyertesnek ünnepélyesen kiadni. — A pályadíjt nem nyert művek is kiállítatnak a társulat műcsarnokában, a műcsarnoki szabályok értelmében kiállítatnak s eladatnak, vagy megvétetnek a társulat által.

„(Állandó színtársulat Szatmáron.) Kocsisovszky J. színgazgató, a szatmári városatóság szerződést kötött, hogy dráma és népszínmű-társulatát 3 évig ott maradhasson. A színtígy vezetésére bizottmányt neveztek ki. — Mig a hozzá hasonló városok rég iparkodtak állandó színházat teremteni: addig Szatmáron csak műkedvelők hoztak egy-egy darabot színre. Ideje, hogy e derék magyar város e tekintetben se maradjon hátra.

A makói disz-csizma történetének befejezése.

Elismerés a költőnek legszebb jutalma, bármiképen nyilatkozzék is az. Ily elismerésnek egyszerű, de eredeti nyilatkozata volt azon pár disz-csizma, melylyel a makói csizmadia-czéh Pájer Antal költőnek meglepte.

Olvasóink közül talán sokan kíváncsián várják, mint fogadta a költő a megtisztelő emléket. — Erről legszebb felvilágosítást ad azon válasz, melyet Lendvay Márton urnak, mint a disz-csizma átszolgáltatójának, maga a költő irt, hozzá csatolva egy újabb költeményét a makói csizmadia-czéhez, melyet köztölmeiétnek, amint alább következik:

V á l a s z .

T. Lendvay Márton színművész urnak, midőn a makói csizmadia-czéh által készített disz-csizmát alulirtnak megküldé. Jász-Apáthin június 18. 1863.

De uram! már még is csak sok,
Még is szörnyű az, a mit tett:
Így lefőzni a pótlát!
Így elsözni az ebédet!
Hát mondja meg, mit vétettem
Én kegyednek életemben,
Hogy verselve írjon hozzám?
Még pedig hát sokkal szebben,

Sokkal szebben, bájosabban,
Mint ahogy én tamburázok?
Mért bőd engem gyálázatba?
Mért pirtítja az orcámat?
Hiszen ezzel a szép verssel
Azt mutattá meg: hogy így hát
Korántsem én, — hanem kegyed
Érdemelné azt a csizmát!

Hejh, pedig én az atyját is
Tiszteltem ám forró, hiven,
S ha elmegyek szobra mellett,
Még most is úgy dobog szívem!
Aztán őnt is, tisztelt művészt! . . .
No, de szemben nem dicseérem!
Bizony pedig játékkára
Sokszor felforr, pezsg a vérem.
És miért is dicsergetném?
Mikor azt már tudjuk bölcsen:
Hogy a sas csak sasfát nemz,
S nem bolond, hogy baglyot költsön.

Mért irta hát azt a verset?
Vagy ha irta, — mért nem rutat,
Mely egy gunár ördögöt is
Ásításra készít, untat?
Ott van önnek a nagy küzd-ért,
Ott van kedves szép szinpadja,
Hol a lángész borostyánját
Kéve száma arathatja.

Hanem azért kibékülünk.
Itt a kezem, itt a jobbom!
Szorítsa meg dalíásan,
Fogja meg hát jól, ha mondom.
Hős Kinizsit hogy játszaná?
Mutassa meg most, hadd lássam!
Aztán szives fáradságát
Hadd köszönjem meg alásan!

A nyugtatványt ide zárom,
Küldje el a nemes czéhnek;
A kontóval egy levélben
Elfőz együtt e kis ének.
És egyuttal köszöntesse
A nevemben egytől — egyig:
Fris, állandó egészséget
Adjon a jó Isten nekik!

Én ugyan már nem sokára
Tul leszek az egészségen:
Felhuzom ezt a szép csizmát,
S át ballagok a nagy réven,
Azaz, hogy szép énekszóval
Kimegyek a temetőbe. — — —
De addig is vagyok önnök
Alázatos tisztelője.

Pájer Antal.

N y u g t a t v á n y .

A makói csizmadia-czéhnek midőn a csizmadiaúra irt versre küldött disz-csizmát megkaptam.

Megkaptam a csizmát becsülettel, épen;
A makói czéhnek megköszönöm szépen!
Nem kértem: ki műve? gyönyörű egy mű ez;
Büszke is lehet rá, míg egy ár, egy tü leszen.
Hanem (ezt csak úgy a szűr alá sugom meg)
Sarkantyú-tarója nem igen nagyos peng.

Megkaptam a csizmát, és örülök neki!
Hejh, csak szebb világ ez, mint volt az a régi!
Hajdan csak cserfa és királyi kegyelem!
De most a kaptafa is koszorút terem.
Capitoliummá lett a piczi műhely,
S Caesarára a mester, ki koszorút tűz fel.

Megkaptam a csizmát, a büszkén címek rája;
Nem volt így festive az Apelles csizmája!
Nem is fejez mérték, de a lábhoz szabták!
S mert azt egy szerény lant jutalmul adták:
Annnyit jelent tán ez, — ily értelmét várom,
Hogy a költő lábán, s ne a fején járjon.

Megkaptam a csizmát. Nagy köszönet érte!
Még ilyen dicsőség a költőnem érte.
Nem felülről jött ez, hol a mennykő villog;
De virágos völgyből, hol a harmat csillog.
El lehet már Horác, vele sem cserélke . . .
Azért is tisztelet a makói czéhnek!
Jász-Apáthi, jun. 18. 1863. Pájer Antal.

Vidéki közlemények.

Makó (Csanád), jun. 25-én. (Szűk világ. A színészek is megérzik.) Ha csizmadiaánk nem volna, még talán hírnék sem volna mostanában az olvasó-közönség előtt; mert már jó darab idő óta egyéb hir sem fordult meg városunkról a lapokban, mint Pájer A. ur csizmájának története. Így hát csizmadiaánk által mégis jutunk egy kis becsülethez, mert egyéb följegyzésre méltó esemény nálunk ugyanis ritkán találkozik.

Igy én sem írhatok egyebet, mint legfőlebb azt, a mi most urhat köz tudomású dolog, e vidékről, hogy t. i. szűk világot élünk. A veterék nagy része takarmányul kaszáltaik, másrésze pedig, egyes nagyon kevés kivétellel, jó lesz, ha a magot megadja. A kukorica még csak meg volna eddig, de ha az időjárás meg nem változik, abból sem látunk hasznót. A kerti vetemények már egy is nagyrészt kifogytak. — Egy szóval, ha folyvást így tart az idő, akkor a télen szegényebb lakosaink asztala csakugyan ugy fog kinézni, mint a mennyországnak, hol szintén nincs mit enni; ez ugyan már most is bekövetkezett, de nem oly nagy mértékben, mint talán a télen lesz. Mert most is már kénytelen a város gabonát és kenyereket osztogatni szét a legnagyobb szükségét szenvedőknek; a mit a birtokosok egyrésze, szép példával előljárva összeadott, a többiek talán majd ezután fognak adakozni. Egyébiránt ha valamely részről minclébb munkáról nem lesz gondoskodva, akkor csakugyan éhség lesz a vége; mert az itteni birtokosok nemcsak hogy munkát nem adhatnak, hanem meglevő cselédjeiket is nagyrészt megfélelik.

Ily állapotban nem annyira csodálható talán, hogy a négy hét óta itt tartózkodó Láng Boldizsár színtársulata a részvétlenség miatt 30,000 lélek közt a véginségre jutott; mert a közönség egy része, mint péld. az iparos osztály, mely mások szőp részvétét tanusított az ügy iránt, azt most e sanaryu időben nem teheti; másrésze pedig nem akar tenni semmit az ügyért. Ezen a legbirtokosabb részről álló osztály, mely majdnem maga eltartathatna egy színtársulatot, anélkül hogy azt nagyon megérezné, éppen semmit sem tesz annak fenntartására vagy előmozdítására, mintegy büszkeségüket helyezvén abba, hogy magukat mások véleményén túlszerezik. Majdnem ez illeti izraelita atyánkfiait is, kik szintén kevés pártolásban részesítik a művészetet, daczára, hogy mind irt a magyar nyelvet, és így csak gyönyörködtetésökre s művelődésökre válnék egy kis buzgótság e tekintetben. A többi néhány ház pedig, mely mások is leginkább tartotta fenn a színeszetet, most a legjobb akarat mellett sem volt képes a fenntevettek részvétel nélkül, megővni az ilyekezű társulatot az inségtől, a melybe jutott, ugy hogy most adóssággal terhelve és utiköltés nélkül talán kénytelen lesz feloszlani. — De hát mikor azok nem segítenek rajtok, kik azt magy áldozat nélkül tehetnék, akkor itt soha sem fog a művészet zöld ágra jutni. — P.

ÁRJEGYZÉKE

legujabb magyar könyveknek,

HECKENAST GUSZTÁV

kiadó-hivatalában Peste,

egyetem-utca 4-ik szám alatt megjelentek, és minden könyvkereskedésben kaphatók:

Gróf Széchenyi István politikai iskolája, saját műveiből összeállítva. I. kötet. N.-8-rét (384 lap). Ára füzve 2 ft. 50 kr.

Tompa Mihály versei. Hatodik kötet. Vegyes tartalommal. 16-r. (215 l.). Ára füzve 1 ft. 20 kr.

Litkay, Margit. Nyolcadrét (219 lap). Borítékba füzve ára 1 ft. 50 kr.

Jókai M. Szélsend alatt. Elbeszélések. Két kötet. 8-r. (210, 164 lap.). Borítékba füzve 2 ft.

Dalmady Győző. Szerelm. Költemények. 16-rét. (240 lap.) Borítékba füzve 1 ft. 60 kr. Diszkötésben 2 ft.

Remek-írók. Gyémánt-kiadás.

VIII. Kölesy Ferencz versei. — A szerző arcképével.
IX.—X. Zrinyi Miklós, Szigeti veszedelme. — A költő arcképével.
Ára egy-egy kötetnek 70 kr.

Jósika Julia. Pályavezető. Jó tanácsok világba lépő fiatal leányok számára. Kis nyolcadrét. (432 lap.) Borítékba füzve 2 ft.

A magyar ember könyvtára. Pákh Albert, a Vasárnapi Ujság szerkesztője felügyelete alatt. I. kötet. Előfizetési ár 4 kötetre 2 ft., postán bérmentesen küldve 2 ft. 50 kr.

Nemzeti színház. Kiadja Toldy István.

I. kötet: **Béldi Pál.** A gróf Teleki-féle alapítványból száz arany pályadíjjal jutalmazott eredeti szomorujáték 5 felvonásban. Irta **Szigeti Ede.** 8-rét. (179 lap.)
II. kötet: **A jó barátok.** Színmű 4 felvonásban. Irta **Sardou Viktor.** Fordította **Szerdahelyi Kálmán.** 8-rét. (171 lap.)
Ára egy-egy kötetnek 80 kr.

Jósika Miklós. A két mostoha. Történelmi regény. Két kötet. Kis 8-rét. (234, 253 lap.) füzve 2 ft.

Jókai Mór. Felfordult világ. Két rész egy kötetben. Kis 8-rét. (180, 116 lap.) füzve 1 ft. 50 kr.

Jósika Julia. Való és költött. Novellák és vázlatok gyűjteménye. Három kötet. K.-8-r. (230, 222, 207 l.) füzve 3 ft.

Katona József. Bánk bán. (Remekírók VII.) Dráma öt szakaszban. Gyémántkiadás. 242 lap. A szerző arcképével. Füzve 70 kr. Diszkötésben 1 ft.

Tompa M. Regék és népregek. Külön kiadás. — Diszkötésben 3 ft. 50 kr.

Irodalmi kincstár. Gyémánt-kiadás.

V.—VI. **Külföldi ian.** Magyar költők műfordításai külföldi remekírókból.
VII. **Emlékkönyv.** A legjelesebb magyar költők szemzensedett mondatai.
VIII. **Epigrammák.**
Ára egy füzetnek füzve 70 krajczár. Diszkötésben 1 ft.

Jósika Miklós munkái, új folyam. 52 kötet. Egy-egy kötet 80 kr.

1—4. **Jó a tatar.** Regény. Négy kötetben. (192, 170, 193, 184 lap, 8-rét) füzve 3 ft. 20 kr.

5—6. **Pygmalion, vagy egy magyar család Párisban.** Két kötet. (232, 208 lap 8-rét) füzve 1 ft. 60 kr.

7—10. **Reglebb, és újabb novellák.** Négy kötet. (231, 243, 242, 247 lap, 8-rét) füzve 3 ft. 20 kr.

11—13. **A tudós leánya.** Három kötet. (I. 279, 248, 250 l., 8-rét) füzve 2 ft. 40 kr.

14—16. **A gordiusi csomó.** Regény. Három kötetben (224, 220, 196 lap) füzve 2 ft. 40 kr.

17—19. **Regényes képletek.** Három kötet. (223, 240, 212) füzve 2 ft. 40 kr.

20—22. **A rejtejt seb.** Regény. 3 kötet. (207, 191, 220 l., 8-r.) füzve 2 ft. 40 kr.

23. **Egy kétemeletes ház Pesten.** Novella egy kötetben. Nyolcadrét. (195 lap) füzve 80 kr.

24—26. **A szezeki boszorkányok.** Regény. Három kötet. 8-rét (213, 208, 184 l.) füzve 2 ft. 40 kr.

27—29. **A zöld vadász.** Regény 3 kötetben. Nyolcadrét. (255, 284, 276.) Ára füzve 2 ft. 40 kr.

Figyelmeztetés a t. ez. vidéki közönség számára, különösen oly helyekre nézve, a hol könyvkereskedés nincsen. — Megrendelések a fennhirdetett könyvekre egyenesen a fennevezett kiadó-hivatalhoz intézhetők, a mely a szétküldést pontosan posta-uton eszközölni, és pedig azon esetben, ha a megrendelt könyvek összege legalább 2 ftoz tesz, bérmentesen. Az illető összeg vagy előre beküldendő a kiadó-hivatalhoz, vagy a könyvek átvételkor a posta-hivatalnak kifizetendő.

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatala.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatja Landerer és Heckenast, egyetem-utca 4. szám alatt Pesten, 1863.

28-ik szám.

Tizedik évi folyam.

Pest, július 12-én 1863.

Előfizetési feltételek 1863-ik évre:

a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt, postán küldve vagy Buda-Pesten házhoz hordva:

Egész évre (január—december)	10 ft.	Fél évre (július—december)	5 ft.
Csupán Vasárnapi Ujság:			
Egész évre (január—december)	6 ft.	Egész évre (január—december)	6 ft.
Fél évre (július—december)	3 ft.	Fél évre (július—december)	3 ft.

Szigeti József.

A Vasárnapi Ujság eleitől fogva feladatának ismerte: méltányolni az érdemet, a közélet bármely terén találkozzék azzal, s feltüntetni a jeleseket, bármely pályán váltak légyen azok ki a mindennapiság szűk köréből.

E szempontból különösen figyelemmel tartja nemzeti színházunkat is. A magyar színház drága kincse a nemzetnek.

A színész a lelke, éltetője ez intézetnek.

A cél, melyért a színház fennáll, csak egy érhető el, ha a közönség minél szívesebben látogatja. S hogy szívesen látogassa: azt csak jó színészek által érhetni el.

Ezért mi a színház fenntartóinak első sorban magukat a színészeket tartjuk, s mint ilyeneket, feladatunknak ismerjük őket figyelemmel kísérni, s a közönségnek koronként egyegy derekabat, jelesebbet bemutatni közölök.

Azok között, kik az idő szerint színházunk kiválóbb tehetségeit képezik, meg kell említenünk Szigeti Józsefet, kit általában művészi játéka, de legfőképp jól sikerült komikus szerepei, régén a közönség kedvenczvé emeltek.

Szigeti — családi nevén *Trippammer* — József, Veszprémben 1822-ben született, hol atyja jó módu kereskedő.

A színészethez való hajlam már kora gyermekségében mutatkozott benne. Minden tanulmányai közt legszívesebben foglalkozott, s legjobban is kitűnt a költemények szavalásával; Balogh István társulatának, legelőször tíz éves korában látott előadásai pedig egészen megzavarták a gyermek játékeit, s midőn egyszer az iskolai szigorú tilalom dacára a színházba elszökött, s ezért tanítója megverte, — mint rendesen történni szokott, a helyett, hogy elidegenítette volna, a szenvedés csak erősebben kapcsolta össze rokonszenve tárgyával.

S e vonzalom a színi pályához az idővel folyvást nőtt lelkében, úgy hogy midőn felsőbb iskoláit végezni Pestre jött: szívesebben járta a színházat mint az egyetemet, s örömeztőbb olvasta a szindarabokat, mint Verböczyt.

Végre 1841-ben határozottan győzött hajlama, s dacára szülei ellenzésének, oda hagyá a jogi pályát, s Thália papjává szegődött. A sors úgy akarta, hogy Baky Gábor

sátrai alatt, s ez időszak élveit és szenvedéseit híven följegyezve naplójában, az egykori „Budapesti Viszhang“ban közre bocsátá.

Pesten, 1844-ben lépett fel legelőször Lorenzinóban mint Michel, s játékát oly tetszéssel fogadta a közönség, hogy az igazgató — Bartay Ede — azonnal szerződöttesí ajánlattal kínálta meg az ifjút, s azon száz forint bánat-pénzt, melylyel már akkor Kecskemétre volt kötelezve, szívesen lefizette érette, csak

hogy megszerezze őt a nemzeti színháznak, melynek azóta folyvást tagja.

Itt azonban csaknem tíz éven át, anélkül hogy egy bizonyos szerepkört jelöltek volna számára, mindenféle másod-, harmadrendű szerepeket aggtattak a nyakába, s ma szerelme, holnap hőst, holnapután komikust stb. kellett játszania; de az ifjút mindez nemcsak el nem kedvetleníté, sőt folytonos tanulmányra és minden oldalú önképzésre készteté. Ugy hogy, midőn később Bartha és Fancsy elhaltak, Lendvay elbetegesedett, Egressy eltávozott, s Szigeti első rendű szerepekhez jutott: oly sokoldalúságot és ügyességet fejtett ki minden szakmában, hogy a szorgalmát méltányló közönség csakhamar kedvenczvé fogadta, a kritika pedig elismerésével buzdította a művészi tehetséggel lankadatlan igyekezetet párosító ifjút.

Ma már oly különböző és annyi kitűnő szerepe van Szigetinek, hogy azok mindnyáját elősorolnunk e kevés téren alig lehetne. Nem említjük még halhatatlan *Friczi*ét sem. Elég legyen erősből annyit mondanunk, hogy szerepeit nemcsak soha el nem ejti, de sokszor a legcéklebből is (s épen ez legerősebb bizonyossága alakító tehetségének) lényegest és jelentékenyt tud alkotni; s az ő fellépése mindig hoz közönséget a színháznak.

Nem kevésbbé jeles Szigeti az íróasztal mellett, mint a deszkákon. Színműveit irodalmunk jobb termékei közé kell számí-

SZIGETI JÓZSEF.

igazgatása alá épen azon társulathoz állott be, a mely miatt gyermek korában megverték.

A „Peleskei notárius“ban lépett föl legelőször, és pedig mindjárt négy szerepben egyszerre, mint kisbíró, uti-komiszárius, Othello, és mexikói völegény.

Harmadfél évet töltött a vidéki színészet

